

УДК 338. 43 : 633. 63

Соколюк Сергій Юрійович, Sokolyuk Sergij

Асистент кафедри економіки УДАУ, аспірант

Уманський державний аграрний університет, м. Умань

Науковий керівник: академік, д.е.н., професор П.Т Саблук

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ НА РИНКУ ЦУКРУ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.

The price situation of the sugar market in Vinnitskaja region.

Розглянуто питання цінової ситуації у цукробуряковій галузі Вінничини. Проаналізовані канали реалізації цукрових буряків та цукру. Розглянуто темпи зростання цін і собівартості цукру.

Рассмотрены вопросы ценовой ситуации в сахарной отрасли Винницкой области. Проанализированы каналы реализации сахарной свеклы и сахара. Рассмотрены темпы роста цен и себестоимости сахара.

It is examined the question about the price situation in the sugar beet branch. It is analyzed the channels of the realization of the sugar beet and sugar; the rates of increasing of the prices and the cost price of the sugar in Vinnitskaja region are also considered.

Ключ. слова: цукор, цукровий буряк, ціна, собівартість, реалізація, ринок.

Sugar, sugar beet, price, cost price, realization, market.

1. Постановка проблеми. Занепад бурякоцукрової галузі зумовлений не ефективним використанням виробничого і науково-технічного потенціалу, невирішенням питання щодо її структурної перебудови, зокрема реструктуризації виробничих потужностей і технічного переоснащення виробництва, незавершеністю ринкових перетворень та недосконалістю механізму ціноутворення [2].

До найважливіших показників, що характеризують стан товарного ринку належать ціни. Саме вони виступають в якості акумулюючого показника, у зміні якого відображається зміна багатьох показників –

обсягів виробництва та реалізації, зовнішньої торгівлі, капіталовкладень тощо.

До початку реформ реалізація сільськогосподарської продукції, в тому числі й цукрових буряків та цукру, здійснювалась переважно за гарантованими державними закупівельними цінами. Вони визначалися за поданням відповідних міністерств та відомств, затверджувались найвищими державними органами і при їх формуванні використовувалась, так звана, витратна модель ціноутворення, економічна сутність якої полягає у формуванні ціни починаючи з витрат сировини і закінчуючи роздрібною ціною кінцевого продукту. До 2004 року держава повністю відмовилась від гарантування виробникам надійної і вигідної ціни реалізації виробленої продукції, що в певній мірі вплинуло на структуру реалізованої продукції в розрізі каналів.

II. Аналіз останніх досліджень. На сьогодні вчені економісти П.Т. Саблук, Ю.С. Коваленко, М.Ю. Коденська, В.П. Пиркін, М.П. Кравченко, Є.В. Імас, О.С. Заєць приділяють значну увагу цукробуряковій промисловості. Методологія організації і функціонування роботи цукрових заводів, питання розвитку та підвищення ефективності функціонування бурякоцукрового підкомплексу, цінова ситуація на ринку цукру досліджуються багатьма вченими – економістами, серед них П.Т. Саблук, Є.В. Імас, О.С. Багатиренко, П.П. Борщевський, М.С. Герасимчук, В.Д. Слюсар, Л.Г. Чернюк, М.Г. Лобас та ряд інших. Проте не всі ще питання в повній мірі вирішені.

III. Постановка завдання. Мета роботи – аналіз цінової ситуації у цукробуряковій галузі Вінницької області, каналів реалізації як цукрових буряків так і цукру. Дослідження динаміки цін і обсягів продажу цукру у Вінницькій області.

IV. Результати дослідження. Нині в основу діяльності

товаровиробників закладено нові методи господарювання, які ґрунтуються на ринкових відносинах, а також встановлено, що об'єктивно створилася гостра необхідність у науковому обґрунтуванні виробничо-економічних зв'язків у бурякоцукровому підкомплексі [4].

Зростання цін на енергоносії та інші матеріальні ресурси, що використовуються у бурякоцукровому комплексі, дають підстави прогнозувати подальше зростання витрат на виробництво цукру, які відображені в структурі витрат та зміні собівартості [1].

Досить вагомою є частка продажу цукру населенню через систему громадського харчування та в рахунок оплати праці. В 2001-2002 роках цукор виданий пайовикам в рахунок орендної плати за землю та майно теж включений до цього ж каналу реалізації. Це є негативним моментом, оскільки підприємства частково перекладають функції збуту на власних працівників. Протягом останніх років практично не проводиться реалізація цукру заготівельним організаціям та підприємствам споживкооперації, тоді як до 1995 року це був майже єдиний канал його реалізації.

Ціни на цукор реалізований сільськогосподарськими підприємствами регіону хоч і мають стійку тенденцію до підвищення, залишаються нижчими в середньому на 25% від щорічно встановлюваних Кабінетом міністрів України мінімальних оптових цін реалізації (табл. 1).

За досліджуваний період спостерігається значна диференціація цін за різними маркетинговими каналами. Так, традиційно ціни найвищі на ринку та за іншими каналами куди входить реалізація цукру зарубіжним країнам, хоча відсоток реалізації цукру за цими каналами не значний.

Споживкооперація та населення, які закупають цукор для громадського харчування (включаючи видачу цукру у рахунок оплати праці та орендної плати за землю і майно) за даними проведеного аналізу закупають цукор за найнижчими цінами. Слід зауважити, що у 2002 і

2004 роках ціни на цукор, що реалізований населенню, були навіть вищими від середніх реалізаційних цін.

Таблиця 1

Динаміка цін на цукор за каналами його реалізації сільськогосподарськими підприємствами Вінницької області, грн./т

Показник	1999р	2000р	2001р	2002р	2003р	2004р	2005р
Мінімальна реалізаційна ціна	-	-	-	2000	2370	2370	2405
Середня ціна реалізації	1303,9	668,1	1074,7	1603,5	1892,3	1904,5	2445,0
в т. ч.:- споживкооперації та заготівельним організаціям	526,4	850,0	1044,4	1460,0	1875,0	1880,0	2432,3
- населенню через систему громадського харчування, включаю- чи видачу у рахунок оплати праці	635,7	903,8	1045,5	1612,6	1837,5	1931,2	2404,6
- на ринку	689,3	882,5	1096,1	1633,7	1928,4	2050,7	2302,9
- за бартерними угодами	672,6	915,6	1076,8	1557,1	1977,3	1976,9	-
- за іншими каналами	615,9	899,1	-	-	1893,9	1923,8	2410,2

Примітка: *визначається щорічною постановою КМ України

Тобто знову спостерігається ситуація, коли сільськогосподарські підприємства прагнуть відшкодувати власні витрати за рахунок своїх працівників або пайовиків.

Цікавим, на нашу думку, є темпи росту собівартості цукру із змінами середніх реалізаційних цін (табл. 2).

Таблиця 2

Темпи зростання цін і собівартості цукру у Вінницькій області, грн./т

Показник	2000р.	2001р.	2002р.	2003р.	2004р.	2005р.
Середня ціна реалізації цукрових буряків	69,3	87,3	122,1	135,1	120,5	195,4
темпи росту, %	100,0	125,9	176,2	194,9	173,9	281,9
темпи приросту, %	-	125,9	139,9	110,6	89,2	162,2
Собівартість цукру	1116,3	1272,2	1879,9	2102,7	2032,5	2041,2
темпи росту, %	100,0	113,9	168,4	188,4	182,1	182,9
темпи приросту, %	-	113,9	147,8	111,9	96,7	100,4
Середня ціна реалізації цукру	1080,0	1234,1	1987,2	2052,8	2138,4	2445,0
темпи росту, %	100,0	114,3	184,0	190,1	198,0	226,4
темпи приросту, %	-	114,3	161,0	103,3	104,2	114,3
у % до собівартості	96,7	97,0	105,7	97,6	105,2	119,8

Примітка: за даними обласного управління статистики та асоціації "Поділляцукор"

Дані таблиці свідчать, що сільськогосподарські підприємства та цукрові заводи не можуть у повній мірі відшкодовувати свої витрати на виробництво продукції за рахунок цін, що склалися на ринку. Собівартість цукрових буряків і цукру значно вища ціни їх реалізації, а щорічні темпи росту собівартості продукції цукробурякового виробництва випереджають темпи росту цін на неї. Крім того, темпи росту ціни реалізації на цукор випереджають темпи росту реалізаційних цін на цукрові буряки. Це породжено неузгодженості взаємовідносин між партнерами цукробурякового підкомплексу регіону і втратами економічного інтересу сільськогосподарськими товаровиробниками, що займаються вирощуванням цукрового буряка.

За останні роки, як свідчать дані аналізу, намітилася стійка тенденція до зростання реалізації цукру через мережу роздрібної торгівлі. Так у 2005 році майже вдвічі порівняно з попереднім періодом зріс обсяг реалізації

цукру. Цьому сприяло відхилення переробки цукрових буряків на давальницьких умовах. Сільськогосподарські підприємства із-за відміни схеми реалізації продукції на давальницьких умовах отримують за реалізовані цукрові буряки кошти, а не готову продукцію. Завдяки налагодженню такої схеми розрахунків у підприємств відпала необхідність отриманий цукор реалізовувати працівникам.

IV. Висновки. Не дивлячись на те, що на протязі останніх років значно скорочуються площі посівів під цукрові буряки, обсяги заготівлі цукросировини збільшуються, підвищується її якість. Це говорить про підвищення культури вирощування цукрових буряків, інтенсифікації їх вирощування. За даними Держкомстату в сезон виробництва 2005 року середня закупівельна ціна цукрових буряків склала 212,4 грн/т з урахуванням ПДВ – в порівнянні з минулим роком збільшилась на 28,7%[4].

Загалом, за результатами проведеного аналізу реалізації цукру та цукрових буряків і цінової ситуації на регіональному ринку, можемо зробити висновок, що реалізація цукру проводиться великою кількістю продавців, залишається високою питома вага бартерних операцій, незначні обсяги реалізації через систему оптової та роздрібної торгівлі. Тобто товаровиробники поки що не користуються послугами сформованих елементів інфраструктури регіонального ринку цукру оскільки останні не відповідають їх потребам і потребують вдосконалення.

За період досліджень цінова ситуація на регіональному ринку цукру характеризувалась поступовим підвищенням цін реалізації як цукрових буряків, так і цукру, однак темпи росту цін на цукор випереджали темпи росту цін на цукрові буряки, за умов, коли собівартість цукрових буряків підвищувалась значно вищими темпами, ніж собівартість цукру. Зниження

реалізаційних цін на цукрові буряки стало основною причиною збитковості більшості бурякосіючих господарств.

Література:

1. В.В. Лисько – “Формування ефективної структури цукрової промисловості України.” – К.2000. – с.210
2. Концепція комплексної державної програми реструктуризації і розвитку бурякоцукрової галузі на період до 2010 року. // Цукор України – 2006 рік, №1,2 с. 2-4.
3. М.М. Ярчук – “Підсумки роботи цукрової промисловості України в 2005 році, проблеми галузі та шляхи їх вирішення” - // Цукор України. – 2006р. № 1-2. С. 13-14.
4. О.М. Варченко – “Формування погоджувальних комісій з обґрунтування цін і доходів в інтеграційній структурі виробництва цукру”. // Вісник аграрної науки. – 2005р. - №1, с.54-57.